



inzenden scores

Voor dit examen hoeft u geen afnamegegevens aan de Citogroep te verstrekken.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag of een kolom worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

- 3.1 indien een vraag of een kolom volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
- 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord of een kolom gedeeltelijk juist is vertaald, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
- 3.3 indien een antwoord op een open vraag of de vertaling van een kolom niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen of een zelfde fout in de vertaling van verschillende kolen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het beoordelingsmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en beoordelingsmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 86 scorepunten worden behaald.

Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag dan wel de vertaling van ieder kolon. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Latijn (nieuwe stijl en oude stijl) VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximaal aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

2 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.

3 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.

4 Indien bij de vertaling van een kolon een Latijns woord niet is vertaald en dit woord is niet van essentieel belang voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel- scores
------------	-----------------

Tekst 1

Maximumscore 1

- 1 (me deterruit) pudor (regel 1)

Opmerking 1

Niet fout rekenen: erubescit (regel 2).

Opmerking 2

Fout rekenen: non erubescit.

Opmerking 3

Fout rekenen: langere citaten.

Maximumscore 1

- 2 Cicero wil nog tijdens zijn leven genieten van het werk dat Luceius over hem schrijft.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Fout rekenen: Cicero wil zo snel mogelijk beroemd worden.

Maximumscore 2

- 3 • a. scriptis (regel 3) / scriptorum (regel 5) 1
• b. Cicero gebruikt dit woord (dat letterlijk aandenken betekent) om aan te geven dat hij in
de herinnering van het nageslacht wil blijven voortleven / dat hij door herinnering
onsterfelijkheid zal krijgen 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 1

- 4 Neque (eram) nescius

Maximumscore 1

- 5 (civilem) coniurationem (regel 15)

Maximumscore 3

- 6 • a. Hij laat dit merken door het voorbeeld van de Griekse historici te geven / door hier
uitgebreider op in te gaan 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.
• b. Als Luceius wacht tot hij bij de bewuste plek in de geschiedenis komt, duurt het (te)
lang / Cicero heeft haast 1
• Het resultaat zal veel mooier worden (als Luceius zich concentreert op één onderwerp en
één persoon) 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 7 • a. Bij (te) expectare 1

Opmerking

Fout rekenen: interest.

- b. (Het tijdstip van) de samenzwering van Catilina / het consulaat van Cicero 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 8 (quantis) oneribus premerere (susceptarum rerum et iam institutarum) (regel 10)

Indien alleen premerere als antwoord is gegeven, één scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

- 9 (ut et ornes) ea vehementius etiam, quam fortasse sentis (regel 22-23)

Indien alleen quam fortasse sentis als antwoord is gegeven, één scorepunt toekennen.

Opmerking

Niet fout rekenen: eam (si t/m commendabit) ne aspernere (regel 25-26) / amori(que) t/m largiare (regel 26).

Maximumscore 1

- 10 Het overschrijden van de grenzen van de waarheid / Het laten merken van persoonlijke voorkeuren / Subjectiviteit.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 11 • In de passage uit het Somnium wordt de waarde van roem gerelativeerd / Roem is niet blijvend (Het gaat om de eeuwigheid van de ziel) 1
• In deze brief blijkt Cicero wel te hechten aan roem / roem bij het nageslacht (om zo onsterfelijk te worden) 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Tekst 2**Maximumscore 2**

- 12 parte ponebas cumulatum aliquem (regel 1)

Indien alleen parte cumulatum aliquem als antwoord is gegeven, één scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

- 13 (utebatur) vino et ad voluptatem et ne noceret (regel 10-12)

Opmerking

Fout rekenen: langere citaten.

Indien alleen (utebatur) vino ne noceret als antwoord is gegeven, één scorepunt toekennen.

Maximumscore 1

- 14 (cum) vigiliis et fame cruciaretur (regel 19)

Maximumscore 2

- 15 • bella magna gesserat, bis consul fuerat, triumpharat (regel 20-21) 1
• De hoogste eer (die een politicus kon bereiken) was (de toekenning door de senaat van) een triumphus 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 16 • Ja,
 • blijkens (ita) non timidus ad mortem / (ut in acie sit) ob rem publicam interfectus (regel 8-9)
- 1
1

Opmerking

Niet fout rekenen: nec molliter ferret (regel 13-14).

Maximumscore 4

- 17 • a. summum bonum voluptatem (regel 5) 1
 • b. aberat omnis dolor (regel 13) 1
 • c. Balbus is niet bijgelovig 1
 • en niet bang voor de dood (en daardoor zorgt hij dat zijn ziel niet verontrust wordt) 1
 Of woorden van overeenkomstige strekking.

Tekst 3a en 3b

Maximumscore 2

- 18 • a. (Door) een groot en ingrijpend verlies (had ik een zware klap gekregen) (regel 1-2) 1

Opmerking

Niet fout rekenen: mijn psychische toestand (regel 1).

- b. Deze maeror was veroorzaakt door het overlijden van Cicero's dochter Tullia 1
 Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 1

- 19 Als ik hiervoor een betere verlichting had kunnen vinden, had ik niet hiertoe mijn toevlucht genomen (regel 2-3).

Maximumscore 3

- 20 • a. het lezen (van boeken) (regel 4-5) 1
 • b. legerim (regel 2) staat tegenover per litteras (regel 3) / scribo (regel 5) 2

Indien als antwoord is gegeven legerim staat tegenover Quem librum (regel 4), één scorepunt toekennen.

Opmerking

Fout rekenen: legerim staat tegenover descripsert (regel 4).

Maximumscore 1

- 21 zijn gedwongen otium
 Of woorden van overeenkomstige strekking.

Tekst 4

Maximumscore 1

- 22 Cicero was een 'homo novus' (en ten gevolge daarvan in het nadeel wat betreft zijn carrière-mogelijkheden ten opzichte van de nobiles).
 Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 23 • Cicero koos voor Pompeius, maar deze wordt verslagen door Caesar 1
 • Cicero keert zich tegen Marcus Antonius en wordt, na een pact tussen Octavianus en Marcus Antonius, opgeofferd aan de goede verstandhouding tussen die twee 1
 Of woorden van overeenkomstige strekking.

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
24 □ • de jonge Octavianus (de latere Augustus), die hij nog een ogenblik denkt tegen (zowel) Caesar (als Marcus Antonius) te kunnen uitspelen	<u>1</u>
• Cicero kon de jonge Octavianus helemaal niet uitspelen tegen Caesar, omdat Octavianus pas na de moord op Caesar in de politiek een rol gaat spelen / omdat Cicero pas na de moord op Caesar als adviseur optreedt van Octavianus	<u>1</u>
Of woorden van overeenkomstige strekking.	

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Kolon 25

Maximumscore 3

Non est vobis res, Quirites, cum scelerato homine ac nefario,
 Jullie, Romeinse burgers, hebben niet te maken met een misdadige / criminele en
 gewetenloze / goddeloze / misdadige man,

Niet fout rekenen: sceleratus verderfelijk / rampzalig / verschrikkelijk

Niet fout rekenen: nefarius verwerpelijk

Non niet vertaald

vobis wij

cum scelerato homine ac nefario met een misdadiger

cum scelerato homine ac nefario vertaald als mv.

sceleratus door een misdaad ontwijd

ac en in het bijzonder

ac en zo / en daarom

nefario vertaald als vorm van nefarium misdaad

1
2
2
1
2
2
1
1

Kolon 26

Maximumscore 2

sed cum immani taetraque belua.

maar met een vreselijk / onmenselijk en afschuwelijk / weezinwekkend monster.

Niet fout rekenen: maar met een vreselijk mens en wel / namelijk een afschuwelijk monster

Niet fout rekenen: belua (groot / wild) dier / gedrocht

maar met een vreselijk mens en een afschuwelijk monster

immanis buitengewoon / onmetelijk / geweldig

taeter schandelijk

-que niet vertaald

belua rund / schaapskop

1
1
1
1
0

Kolon 27

Maximumscore 2

Quae, (kolon 28), obruatur.

(En / maar) moge / laat dit / deze verpletterd worden / Dat / Die wordt hopelijk verpletterd.

Deze wordt verpletterd / zal verpletterd worden

Hij moge deze verpletteren

0
0

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 28	
Maximumscore 2	
quoniam in foveam incidit, omdat / nu hij / het in een valkuil is gevallen / viel,	
toen hij in een valkuil viel	<u>0</u>
omdat / wanneer hij in een valkuil valt	<u>1</u>
omdat / wanneer hij in een valkuil zal vallen	<u>0</u>
incido insnijden / afsnijden / doorsnijden	<u>0</u>
Kolon 29	
Maximumscore 2	
Si enim illim emerserit, Want als / indien / wanneer hij daaruit opduikt / zal opduiken / is opgedoken / zal zijn opgedoken,	
enim niet vertaald	<u>1</u>
emerserit zou opduiken	<u>1</u>
emergo laten opduiken	<u>0</u>
<i>Opmerking</i>	
<i>De woorden nullius t/m recusanda zijn voorvertaald.</i>	
Kolon 30	
Maximumscore 2	
Sed tenetur, premitur, arguetur nunc Maar hij wordt nu vastgehouden, onderdrukt / gehinderd / in het nauw gebracht, bestookt / gekweld / in het nauw gebracht	
tenetur hij houdt vast / hij zal / moge hij worden vastgehouden	<u>0</u>
premitur hij onderdrukt / hij zal / moge hij worden onderdrukt	<u>0</u>
arguetur hij bestookt / hij zal / moge hij worden bestookt	<u>0</u>
Kolon 31	
Maximumscore 2	
eis copiis quas iam habemus, door die / de troepen die wij al hebben,	
nu hebben wij reeds troepen	<u>0</u>
eis copiis voor die troepen / door hen en de troepen	<u>0</u>
copiis alle andere betekenissen	<u>0</u>
Kolon 32	
Maximumscore 2	
mox eis quas paucis diebus novi consules comparabunt. (en) spoedig / vervolgens / later door die (troepen) / hen die binnen / over weinig / enkele / een paar dagen de nieuwe consuls (zullen) gereedmaken / uitrusten / op de been (zullen) brengen.	
eis voor hen. Indien ook in kolon 31, hier opnieuw aanrekenen.	<u>1</u>
eis paucis diebus over die weinige dagen	<u>0</u>
novi niet verbonden met consules	<u>0</u>
comparo raadplegen / opkopen / vergelijken	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 33	
Maximumscore 1	
Incumbite in causam, Quirites, Zet jullie in / jullie moeten je inzetten voor de zaak, Romeinse burgers,	
Incumbite jullie zetten je in	<u>0</u>
Kolon 34	
Maximumscore 1	
ut facitis. zoals jullie (dat al) doen.	
ut zodra / opdat / zodat	<u>0</u>
facio vervaardigen / maken	<u>0</u>
facitis jullie gedaan hebben	<u>0</u>
Kolon 35	
Maximumscore 2	
Numquam maior consensus vester in ulla causa fuit, Nooit was jullie overeenstemming / eenstemmigheid groter / was bij jullie grotere eenstemmigheid in enige zaak / kwestie / In geen enkele zaak ... ooit,	
Nooit was hij groter dan jullie overeenstemming	<u>0</u>
maior consensus vester grotere overeenstemming dan jullie	<u>0</u>
consensus afspraak	<u>0</u>
in ulla causa in deze zaak	<u>1</u>
causa proces	<u>1</u>
causa oorzaak	<u>0</u>
Kolon 36	
Maximumscore 2	
numquam tam vehementer cum senatu consociati fuistis. nooit zijn jullie zo hevig / heftig / zeer met de senaat verbonden geweest.	
Niet fout rekenen: nooit was jullie verbinding met de senaat zo hevig / heftig	
Niet fout rekenen: nooit zijn jullie zo heftig vriendschappelijk geweest met de senaat	
Niet fout rekenen: consociati fuistis jullie waren verbonden	
nooit waren jullie zo heftig met de verbonden senaat	<u>0</u>
cum vertaald als voegwoord	<u>0</u>
consociati niet verbonden met fuistis	<u>0</u>
Kolon 37	
Maximumscore 1	
Nec mirum: en / maar dat is niet verwonderlijk:	
Nec opdat niet	<u>0</u>

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 38	
Maximumscore 2	
agitur enim, non qua condicione victuri, het gaat er immers om, niet in welke toestand / onder welke omstandigheden / hoe wij zullen leven / het gaat er immers niet om, in welke toestand wij zullen leven,	
Niet fout rekenen: qua condicione op welke voorwaarde enim niet vertaald	<u>1</u>
qua langs welke weg / op een of andere manier / waar	<u>0</u>
qua condicione in een of andere toestand	<u>0</u>
condicione onder omstandigheden	<u>0</u>
Kolon 39	
Maximumscore 1	
sed victurine simus maar of wij zullen leven	
sed victurine simus maar wij zullen leven (ne niet vertaald)	<u>0</u>
Kolon 40	
Maximumscore 2	
an cum supplicio ignominiaque perituri. of (dat we) met (zware) straf / terechtstelling en schande zullen omkomen.	
cum vertaald als voegwoord (indien ook in kolon 36, hier opnieuw aanrekenen)	<u>0</u>
supplicium smeekbede / gebed	<u>1</u>
supplicium zoenoffer	<u>0</u>
Kolon 41	
Maximumscore 2	
Quamquam mortem quidem natura omnibus proposuit, Hoewel de natuur uiteraard (ons) allen de dood in het vooruitzicht heeft gesteld,	
Niet fout rekenen: mortem natura proposuit de dood is door de natuur in het vooruitzicht gesteld	
Quamquam trouwens	<u>1</u>
mortem als onderwerp en actief vertaald	<u>0</u>
Quamquam mortem welke / iedere dood	<u>0</u>
omnibus door allen	<u>0</u>
proposuit in het vooruitzicht stelt	<u>1</u>
Kolon 42	
Maximumscore 3	
crudelitate[m] mortis et dedecus virtus propulsare solet, pleegt de deugd / dapperheid een wrede en oneervolle dood / de wreedheid en de schande van de dood op afstand te houden,	
Niet fout rekenen: crudelitate[m] mortis et dedecus de wreedheid van de dood en (de) schande	
crudelitate[m] mortis propulsare solet de dood pleegt de wreedheid op afstand te houden	<u>0</u>
mortis et dedecus de schandelijke dood	<u>0</u>
mortis virtus de deugd van de dood	<u>0</u>
dedecus virtus schande van de deugd / de schandelijke deugd	<u>0</u>
virtus solet de deugd alleen	<u>0</u>
virtus propulsare solet hij pleegt de deugd op afstand te houden	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 43	
Maximumscore 2	
quae propria est Romani generis et seminis. (de deugd) die eigen is aan het Romeinse geslacht / ras / afkomst en de (Romeinse) oorsprong.	
Indien niet uit de vertaling blijkt dat quae verwijst naar virtus	<u>0</u>
quae niet vertaald als relativum vrouwelijk nominativus enkelvoud	<u>0</u>
Romani Romeinen	<u>0</u>
generis schoonzoen	<u>0</u>
generis jij verwekt	<u>0</u>
seminis jij zaait	<u>0</u>
seminis zaad	<u>1</u>
seminis stek / grondstof	<u>0</u>
Kolon 44	
Maximumscore 1	
Hanc retinete, quaeso, Quirites, Behoud / houd deze (deugd) vast / jullie moeten deze (deugd) vasthouden, vraag ik (jullie) / alsjeblijft, Romeinse burgers,	
Niet fout rekenen: Hanc die retinete jullie behouden / houden vast	<u>0</u>
Kolon 45	
Maximumscore 2	
quam vobis tamquam hereditatem maiores vestri reliquerunt. die jullie voorouders aan jullie als erfenis hebben achtergelaten / overgelaten.	
quam niet als relativum vertaald	<u>0</u>
relinquo in de steek laten	<u>0</u>
Kolon 46	
Maximumscore 2	
Nam cum alia omnia fluxa, incerta, caduca, mobilia sint, Want terwijl alle andere dingen vluchtig, onzeker, vergankelijk / nietig / ijdel en beweeglijk / veranderlijk / onbestendig zijn,	
Niet fout rekenen: cum hoewel	<u>0</u>
cum niet als voegwoord vertaald	<u>0</u>
cum omdat / nadat / wanneer	<u>0</u>
alia langs een andere weg	<u>0</u>
cum alia omnia fluxa incerta sint terwijl alle andere vluchtige dingen onzeker zijn	<u>1</u>
sint zouden zijn	<u>1</u>
caduca en mobilia verbonden met virtus (kolon 47)	<u>0</u>
Kolon 47	
Maximumscore 2	
virtus est una altissimis defixa radicibus. is de deugd als enige vastgehecht met / aan zeer diepe wortels.	
de deugd bestaat als enige vastgehecht met zeer diepe wortels	<u>1</u>
altissimis de / het hoogste	<u>0</u>
defixa niet vertaald als vorm van defigo	<u>0</u>
defixa gericht op / gestoken in / aan de grond genageld / onbeweeglijk / ingeprent / vastgesteld	<u>0</u>

Einde